

vel quid factum sit, præsertim si tacendo cõsensisse videaris. Cunctis ergo culpa partibus rationabiliter se exuit, cum ad summũ dicit: Et ego non audiui, præter hodie. Hæc & supra dicti Athenienses, & cæteræ poterant dicere nationes. Nos nescimus hanc rê, sed & nullus patriarcharum aut prophetarũ indicauit nobis, & non audiuius præter hodie. Nam & hoc eidem apostolo dixerũt, noua enim infers auribus nostris.

Quid sibi velint septem agnæ, quas fecit Abraham stare seorsum significet.

CAPVT XXVI.

TVLit igitur Abraham oues & boues, & dedit Abimelech percusseruntq; ambo fœdus: Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit Abimelech: Quid tibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum? At ille, Septem inquit agnas accipies de manu mea, vt sint in testimoniũ mihi, quoniam ego fodi puteum istum.) Oues quas dedit Abraham Abimelech, agniculos pariunt, & dulci lacte teneros fœtus alunt: boues autẽ nunc in area triturant, nunc ver-
tendo terram operantur & panem educunt ad cor hominis confirmandũ. Scimus enim quia patres apostoli singulis populis, vel ciuitatibus magistros, & rectores maiores pariter & minores ordinauerunt: qui & tanquam oues lacte, id est, inchoationis sermone, paruulos auditores imbueret, & tanquã boues, de qualibus, Apostolo teste, lex dicit:

1. Cor. 9.
Deut. 95.

Non alligabis os boui triturati, solido pane cibarent eos, qui pro consuetudine exercitatos sensus habentes ferũtur ad perfectionẽ. Hoc modo Abraham & Abimelech, id est, patres qui ex Iudæis erant: & gentes, fœdus percusserunt: & in vnam domum sociati sunt mediante angulari lapide Christo, qui facit vtraque vnum, vt duos condat in semetipso: in vnum nouum hominem faciens pacem: & reconciliet ambos in vno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Porro septem agnæ, quæ in percussione fœderis seorsum constituuntur, septiformem significant gratiam spiritus sancti: cuius nobis in baptismo, quo in Christo fœderamur, dona distribuuntur. Quæ videlicet agnæ seorsum constituuntur: quia profectò non in potestate hominis sunt dona spiritus sancti. Etenim baptismum quidem aquæ in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, omnes equaliter per officium ecclesiasticũ exhibemus: ipsius autem sancti spiritus dona, non qualia vel quanta volumus damus aut accipimus: sed ipse spiritus sanctus operatur omnia, diuidens singulis prout vult. Quicquid autem loquitur aut operatur per nos hic septiformis spiritus, testimoniũ verũ est, quod pater Abraham foderit puteũ istum, id est, quod secundum semen suum, quod est Christus, condiderit, atque compleuerit omnem

veritatem scripturarum. Bene ergo dictum est, vt sint in testimoniũ mihi: quia ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus iste Bersabee, quia ibi vterque iurauit. Et inierunt fœdus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech & Phicol princeps militiæ eius, & reuersi sunt in terram Palæstinorum.) Vbi hic legitur puteus iuramenti, in Hebræo habetur Bersabee. Duplex autem est causa cur ita appellatus sit, siue quia septem agnas Abimelech de manu Abraham accepit, Septem enim dicuntur Sabee: siue quod ibi iurauerit, quia iuramentum Sabee similiter appellatur. Quod si ante hanc causam supra nomen hoc legimus, sciamus per prolepsin dictum esse, sicut & Bethel & Gulgala: quæ vtiq; vsque ad tempus, quo ita appellatae sunt vocabantur aliter.

Ad mysterium pertinere, quod plantauit Abraham nemus in Bersabee.

CAPVT XXVII.

Abraham verò plantauit nemus in Bersabee: & inuocauit ibi nomen domini, dei æterni. Et fuit Colonus terre Philistinorum diebus multis.) Et hoc vtiq; ad mysterium pertinet: nam Abraham fides à Iudæis translata, & in gentibus plantata: grande ex diuersis hominibus tanquam de diuersis lignis nemus efficit ad inuocandum ibi nomen domini, dei æterni: quale & per prophetam Esaiam deus ipse desertæ gentilitati promittens, hoc modo, diuersa diuersorum merita distinxit: Dabo in solitudine cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum oliuæ. Ponam in deserto abietem, vlmum, & buxum simul, vt videant, vt sciant, & recogitent pariter. In nemore huiusmodi, vbi quæ hodie inuocatur secundum fidem Abraham nomen domini æterni, & ita relicta terra populi sui Iudaici, colonus est Abraham terræ Philistinorum, quod interpretatur potione cadentium, quales prius fuimus nos: nunc autem fixæ & pulchræ sumus plantationes domini, iuxta Apostolum: qui cum præterita vitia nostra tetigisset, Et hæc quidem, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, & iustificati estis in nomine domini nostri Iesu in spiritu Dei nostri.

De tentatione qua tentauit Deus Abraham, dicens: Tolle filium tuum, &c.

CAPVT XXVIII.

QUæ postquam gesta sunt, tentauit deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham. At ille respondit: Adium. ait illi, Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Isaac: & vade in terram visionis, atque offeres eum ibi in holocaustum super vnum

Ephes. 2.
2. Cor. 12.

Esai. 41.

1. Cor. 6.